

Tuproqqal’a imkoniyatlar poydevori

Urazbayev Nematjan Rustamovich

Tuproqqal’a tumani hokimligi tashkiliy-kadrlar guruhi rahbari.

Yo’ldasheva Mashhura Jo’rabek qizi

Alfraganus universiteti Iqtisodiyot tarmoqlari va sohalari fakulteti 2-bosqich talabasi

Annotatsiya. Mazkur tezis Tuproqqal’a tumanining tashkil topishi to’g’risida. Xorazm viloyatining chekka bir qishlog’ida yangi tumanning tashkil etilishi qishloq aholisiga yanada ko’proq e’tibor berilishiga juda katta turtki bo’ldi. Ayniqsa, tuman yoshlari uchun yanayam ko’proq imkoniyat eshiklari ochildi. Tumandagi mas’ul xodimlar va tuman hokimligi tomonidan nazorat qilinayotgan boshqarmalar va yoshlarga mas’ul xodimlar o’z kasbiga fidokorona yondashgani va mas’uliyatni chuqur bo’yniga olib qilayotgan ishlari tahsinga loyiq. Yoshlarning bo’sh vaqtlarini mazmunli o’tkazish maqsadida ko’plab o’quv maskanlari ochildi. Yoshlarning bandligini ta’minlash uchun yoshlar tadbirkorligiga katta e’tibor qaratildi.

Kalit so’zlar. Yoshlar, yangilanish, imkoniyat, innovatsiya, bilim, tadbirkor, maktab, bog’cha, aholi, iqtisodiy zona, tuman, hokimligi, xodimlar, rivojlanish.

Абстрактный. Это диссертация посвящена созданию района Тупроккала. Создание нового района в отдаленном селе Хорезмской области стало большим стимулом уделять больше внимания сельчанам. Специально для молодежи района открылись двери новых возможностей. Похвально, что ответственные работники района и подконтрольных районным властям отделов, ответственные за молодежь самоотверженно подходят к своей профессии и глубоко берут на себя ответственность. Открыто много образовательных центров для молодежи и молодежи. Молодых людей смогли провести время с пользой. Большое внимание было уделено молодежному предпринимательству.

Ключевые слова. Молодежь, обновление, возможности, инновации, знания, предприниматель, школа, детский сад, население, экономическая зона, район, власть, сотрудники, развитие.

Abstract. This thesis is about the establishment of Tuproqkala district. The establishment of a new district in a remote village of Khorezm region was a great impetus to pay more attention to the villagers. Especially for the youth of the district, the doors of more opportunities have been opened. It is commendable that the responsible officials of the district and the departments under the control of the district authorities and the officials responsible for the youth are selflessly approaching their profession and taking responsibility deeply. Many educational centers have been opened for young people and youth. A lot of young people have been provided with meaningful spending of their time. Great attention was paid to youth entrepreneurship.

Key words. Youth, renewal, opportunity, innovation, knowledge, entrepreneur, school, kindergarten, population, economic zone, district, authorities, employees, development.

Kirish. Tuproqqal'a tumanining nomi Xorazmdagi Tuproqqal'a qal'alarining nomi bilan bog'liq. Xorazm vohasida 7 ta qal'a Tuproqqal'a nomi bilan ataladi. Tuman hududida qadimdan Tuproqqal'a deb nomlangan qal'a xarobalari mavjud. Qal'a miloddan avvalgi IV-III asrlarga oid. Tuproqqal'a so'zining ma'nosi tuproq va suv aralashmasidan devor qilingan bino, qal'a degan ma'noni anglatadi.

2020-yil 23-mart kuni O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasining navbatdagi yig'ilishida bir qator deputatlar Xorazm viloyati tarkibidagi Hozorasp tumani chegaralarini o'zgartirish va shuning asosida Tuproqqal'a tumanini tashkil etish to'g'risidagi masalani ko'tarib chiqdilar. Deputatlar yangi tuman tashkil etilishi hududda qishloq xo'jaligi, ayniqsa, chorvachilikni rivojlantirishga, hududni ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan taraqqiy ettirishga va aholi bandligini ta'minlashga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ta'kidlaganlar.

Tashkil topgan sana – 2020-yil 24-mart.

Maydoni – 1, 60 ming kv.km.

Hozorasp tumani, Buxoro viloyati Qoraqalpog'iston va Turkmaniston respublikalari bilan chegaradosh.

Aholi soni – 59, 304 kishi (o'rtacha)

Mahalla fuqarolar yig'inlari soni – 18 ta

Xonadonlar soni – 14, 2 ming ta. Oilalar soni – 14, 7 ming ta.

Milliy tarkibi: o'zbeklar – 55707 nafar, turkmanlar – 658 nafar, qozoqlar – 229 nafar, ruslar – 602 nafar, boshqa millat vakillari – 2108 nafar.

Tuman iqtisodiyoti: chorvachilik, mashinasozlik oziq – ovqat sanoati, tekstil va to‘qimachilik sanoati, qurilish materiallari ishlab chiqarish sohalariga ixtisoslashgan.

Mahallalar: Hazorasp tumanining Tuproqqal’a maskani va Pitnak shahri hududlari alohida ajratilib, Tuproqqal’a tumani tashkil etilgach, quyidagi 15 mahalla yangi tuman tarkibiga qo‘shildi.

Pitnak shahri hududidagi mahallar:

1. Saxovat
2. Muhabbat
3. Navbahor
4. Obod
5. Yo‘ldosh Oxunboboyev
6. Pastom
7. Saidlar
8. Sayopir
9. Yoshlik
10. Sharlauq
11. Shayxlar.

Tuproqqal’a maskani hududidagi mahallar:

1. Hazorasp
2. Nukus maskani
3. Sarimoy
4. Tuproqqal’a maskani.

Mustaqilligimizning 30 yilligi arafasida Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning tashabbuslari bilan Xorazm viloyatida yangi tuman tashkil topdi va biz yoshlar uchun ko‘plab o‘zgarishlar kiritilib, tumanimizga ko‘p e’tibor ajratilib, tadbirkorlar mehnati qadrlandi va ularga ko‘plab imkoniyat eshiklari ochildi hamda yoshlar bo‘sh vaqtini mazmunli o‘tkazishi maqsadida to‘garaklarga jalb qilindi.

Yurtboshimiz Shavkat Mirziyoyevning biz yoshlarga qaratgan katta e’tiborlari Xorazm viloyatida bitta tuman tashkil etilishi haqidagi qarori chekka qishloq aholisi hamda yoshlari uchun juda katta oltin kalit bo‘lib xizmat qildi deb biz yoshlar shijoat bilan ayta olamiz. Tumanimiz hokimi sa’y-harakatlari va tumandagi barcha mas’ul xodimlar o‘z kasbiga va lavozimiga mas’uliyatli yondashganligi yoshlar bilan alohida shug‘ullanib har bittamizning fikrimizni o‘rganib chiqib biz yoshlarga katta

e'tibor ajratayotgani va hamma sharoitlarni yaratib berib har bitta yosh bilan alohida shug'ullanish biz yoshlarga katta ko'tarinki ruh baxshida etib, Vatanga bo'lgan muhabbatimiz va sadoqatimiz yanada yuksalishiga katta turtki bo'lmoqda.

Tumandagi barcha idora-tashkilot mas'ul xodimlari yoshlarning o'z vaqtlarini mazmunli va foydali o'tkazishlari uchun ko'plab sport mashg'ulotlari, sayyor darslar va turli fanlardan to'garaklar bilan yoshlar band qilib qo'yilgan.

Bizning davlatimizda yoshlarga imkoniyat yildan yilga oshib bormoqda desak mubolag'a bo'lmaydi.

Chunonchi, qaysi tarmoq, qaysi yo'nalish bo'lmasin barcha sharoitlar mujassam. IT sohasini o'rganish, xorijiy tillar sohasini o'rganish bo'yichami, umuman olganda barcha tarmoqlarda imkoniyatlar mavjud. Biz yoshlardan talab qilinadigan narsa, faqatgina, shu imkoniyatlardan oqilona foydalanishimiz va kelajakda yurt ravnaqiga o'z hissamizni qo'shishimiz lozimligidir. Bunday imkoniyatlar bizning tuman yoshlari uchun ham ko'plab imkoniyat eshiklari keng ochib qo'yilgan. Har bitta yoshning oilaviy ahvoli va moddiyatidan qat'i nazar, fikrlari eshitilib, o'qish uchun hamma sharoitlar yaratib berilmoqda. Ayniqsa, yoshlar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash foizsiz va kam foizli kreditlar katta miqdorda ajratilmoqda.

Bugungi kunda tumanimizda ijtimoiy himoyaga muhtoj va moddiy tomonlama muammolari mavjud yoshlar “Yoshlar daftari”, kam ta'minlangan oila farzandlari “Temir daftar”da ro'yxatda turadigan yoshlar yurtboshimiz tashabbusi hamda tumandagi mas'ul xodimlar tomonidan ro'yxatga olinib, ularning o'qishi va ishlashi uchun ko'plab imkoniyatlar yaratib berilmoqda.

Mana shunday rag'batlantirishlar biz yoshlarga katta shijoat bag'ishlaydi, maqsadlari sari dadil qadam tashlashimizga ko'maklashadi. Biz yoshlarga Vatanga muhabbatli bo'lishimiz uchun ko'tarinki ruh bag'ishlaydi. Albatta, bu imkoniyatlardan oqilona foydalanishimiz, yurtimiz ravnaqi, rivojlanishi uchun o'z hissamizni qo'shishimiz zarur. Zero, har bir inson tug'ildimi, shu yurt uchun, Vatanining ravnaqi uchun o'z hissasini qo'shishi lozim.

Tuproqqal'a tumani katta iqtisodiy zonaga aylanib, ko'plab ishsiz aholi ish bilan ta'minlandi. Horizgi kunda ko'plab zavod va fabrikalar o'z ish faoliyatlarini olib bormoqdalar.

Dastlabki ma'lumotlarga asosan 2022-yilning yanvar-dekabr oylarida tumanda faoliyat ko'rsatayotgan sanoat korxonalarini tomonidan 9458,5 mlrd. so'mlik sanoat

mahsulotlari ishlab chiqarilishiga erishildi va o'tgan yilning mos davriga nisbatan o'sish sur'ati indeksi 114,3 % ni tashkil etdi. Hisobot yilida 7566,6 mlrd. so'mlik iste'mol tovarlari ishlab chiqarilib, 2022-yil yanvar-dekabr oylariga nisbatan 127,9 foizni tashkil etdi. Jumladan, 2092,4 mlrd.so'mlik oziq-ovqat va 5474,2 nooziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarilib, o'tgan 2022 – yilning yanvar – dekabr oylariga nisbatan mos ravishda o'sish sur'ati 121,4 foiz va 130,6 foizni hamda jami iste'mol mahsulotlari ishlab chiqarishdagi ulushi 27,7 foiz va 72,3 foizni tashkil qildi.

Sanoat ishlab chiqarishda kichik biznesning hissasi. Bugungi kunda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik mamlakatimiz ichki bozorini tovar va xizmatlar bilan ta'minlashda, aholi bandligi va haqiqiy daromadlarini oshirishda, resurslarni oqilona taqsimlash va ulardan samarali foydalanishda, ijtimoiy guruhlar daromadlarining nomutanosibligini kamaytirishda, iqtisodiyotning turli tarmoqlari o'rtasidagi o'zaro aloqalarni yaxshilashda katta ahamiyatga ega bo'lib, islohotlarni chuqurlashtirishning asosiy katalizatori hisoblanadi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari bozor konyunkturasi o'zgarishlariga ham, iste'molchi talabi o'zgarishlariga ham tez moslashishga qodir bo'lib, iste'mol bozoridagi muvozanatni ushlab turishda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, raqobat muhitining shakllanishiga xizmat qiladi. 2022-yilning yanvar-dekabr oylarida tumanda 9458,5 mlrd. so'mlik sanoat mahsuloti ishlab chiqarilishi amalga oshirilgan bo'lib, shundan 251,5 mlrd.so'm yoki umumiy hajmning 2,7 % ni kichik biznes subyektlari tomonidan ishlab chiqarilgan sanoat mahsuloti tashkil qilganligini ko'rishimiz mumkin. Sanoat mahsuloti ishlab chiqarishning tarkibi (mlrd. so'mda). Davlat va xususiy sektorning o'zaro munosabati mamlakatdagi ijtimoiy-iqtisodiy barqaror vaziyatni ta'minlashda xususiy biznesning manfaatdorligini oshirishda katta xizmat qiladi. O'z navbatida, mamlakatimizda davlat tasarrufidan chiqarish va xususiylashtirish borasida olib borilayotgan islohotlar natijasi o'laroq tumanda sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmida nodavlat sektorning ulushi salmoqli ekanligini ko'rish mumkin. Tarmoq korxonalarini tomonidan 2022-yilning yanvar-dekabr oylarida 7045,6 mlrd. so'mlik mahsulotlar ishlab chiqarildi.

Tuproqqal'a tumanining ijtimoiy – iqtisodiy ko'rsatkichlari.	
Maktablar – 21 ta MTM – 44 ta Kutubxonalar – 1 ta Sog'liqni saqlash muassasalari – 11 ta Masjidlar – 5 ta	Yangi ish o'rinlari – 13,8 ming ta Ishsizlik darajasi – 6,8 % Xorijga ishlashga ketganlar – 4 500 ta Ishsizlar – 2,1 ming kishi.
	Mahalliy byudjetga tushum – 90,4 mlrd.so'm.
Tabiiy gaz bilan ta'minlash darajasi – 99,4 %	Ichimlik suvi bilan ta'minlanish darajasi – 94,3 %.
Yirik sanoat korxonalar – 4 ta (TUYAMO'YIN GIDROELEKTROSTANSIYASI UK, “UZAUTO MOTORS” Xorazm filiali, XORAZM SHAKAR MCHJ, “NEW BEST STYLE” MCHJ)	Qo'shma korxonalar – 2 ta. Xorijiy korxonalar soni 3 ta kichik sanoat korxonalar – 185 ta. Hisobot davrida kichik biznes subyektlari soni – 13 taga ko'paygan.
Tuman sanoatida hududiy sanoatning ulushi – 54,3 % (11489,9 mlrd.so'm o'sish sur'ati – 105,3 %)	Xizmat ko'rsatishda ulushi – 2,1 %, (275,1 mlrd.so'm o'sish sur'ati – 110,1 %)
O'zlashtirilgan investitsiya mablag'lari –514,5 mlrd.so'm.	Shu jumladan, xorijiy investitsiya va kreditlar – 72,1 mlrd.so'm.
Eksport hajmi – 15,9 mln.doll. (bajarilishi – 178,5 %) Import hajmi – 190,1 mln.doll. (bajarilishi – 92,4%)	Shu jumladan, sanoat mahsulotlari eksport rejasi – 14,2 mln.doll. Amalda – 15,9 mln.doll. (128%)
	Meva – sabzavot mahsulotlari eksport rejasi – 7,2 mln.doll. Amalda – 7,6 ming.doll. (1%)
Fermer, dehqon xo'jaliklari va tomorqa yer egalarini qo'llab- quvvatlash jamg'armasidan ajratilgan kreditlar 191,0 mln.so'm.	“Har bir oila – tadbirkor” dasturi asosida ajratilgan kreditlar – 26,6 mlrd.so'm.

Qishloq xo‘jaligi ko‘rsatkichlari .

Qishloq xo‘jaligi yerlari – **160 000** ga, shu jumladan sug‘oriladigan yerlar – **104050** ga, paxta – **2800** ga, g‘alla – **1 500** ga, ko‘p yillik daraxtzorlar – **465** ga, yaylovlar – **100 789** ga, yerning o‘rtacha boniteti – **47** ball.

Paxtachilik – 10,1 ming tonna, rejaga nisbatan – (450 tonna) 104,7 % bajarilgan.	Paxtachilik – 10,1 ming tonna, rejaga nisbatan – (450 tonna) 104,7 % bajarilgan.
Chorvachilik – 21,5 ming bosh. 2022-yilga nisbatan – 0,3 ming boshga ko‘paygan (100,6 %).	Chorvachilik – 21,5 ming bosh. 2022-yilga nisbatan – 0,3 ming boshga ko‘paygan (100,6 %).

Bugungi kunda butun dunyoda sifatli oziq-ovqat mahsulotlarini tabiiy usulda yetishtirish va aholini ish bilan ta‘minlash dolzarb masalaga aylanmoqda.

Endilikda ekologiyaning yomonlashuvi va oziq-ovqat tanqisligini oldini olish va aholini ish bilan ta‘minlash maqsadida yerlarni o‘zlashtirish hamda qishloq xo‘jaligida hosildorlikni oshirish, aholini ish bilan ta‘minlash maqsadida tumanimizda ushbu jarayonlar qizg‘in davom etmoqda. Yangi yerlarni o‘zlashtirishda ishtirok etayotgan agroklastlar va fermerlar uchun subsidiya, katta miqdorda kreditlar ajratilib, yoqilg‘ini moylash ta‘minoti hamda suvni tejash bo‘yicha takliflar va loyihalar muntazam tinglab borilmoqda. Joriy yilda yurt boshimizning Xorazm viloyatiga tashrifi doirasida Tuproqqal’a tumanida 50 000 gektar yerlarni o‘zlashtirish rejalashtirilgan bo‘lib, bugungi kunda 352 gektar maydon o‘zlashtirilgan. 80 gektar maydonda ilk marotaba hosil olingan bo‘lib, ekin uchun o‘zlashtirilgan. 80 gektar yerlar auksionga qo‘yilib, tadbirkorlarga taqdim etildi.

Mazkur yerlarda oziq-ovqat va g‘alla ekinlari (sholi, bug‘doy) chorva mollari uchun ozuqa ekinlarini yetishtirish belgilandi. Shu maqsadda tumandagi 7 ta obyektida yangi yer ochish ishlari boshlanib, irrigatsiya va melioratsiya tarmoqlari qurildi. Hozirda suvni tejash maqsadida kanallarni betonlashtirish va zaxkashlar qurish ishlari amalga oshirilib, suv xavfini oldini olish maqsadida Amudaryo suv o‘zanining dambalarini mustahkamlash va betonlashtirish ishlari olib borilmoqda. Bundan tashqari tabiatni asrash uchun cho‘l hududiga saksovul o‘simligini ekish, ekin maydonlari chetlaridan samarali foydalanish maqsadida har bir kontur

chetlariga tut, uzum, olma va boshqa mevali hamda manzarali o'simliklar ekish yo'lga qo'yilgan.

Xulosa. Tuman yoshlariga katta e'tibor qaratilayotgani, qisqa vaqt ichida jadal sur'atlar bilan rivojlanish sur'ati qayd etilgan. Unda yoshlarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha amalga oshirilayotgan turli tashabbus va dasturlar hamda bu sa'y-harakatlarning jamiyatga ijobiy ta'siri o'z kuchini ko'rsatmoqda. Maqolada, shuningdek, tumanda kuzatilayotgan ta'sirchan o'sishlar va taraqqiyotga hissa qo'shayotgan asosiy omillar ham bayon etilgan. Umuman olganda, u yoshlarga qaratilayotgan ulkan e'tibor va sarmoyani hamda qisqa vaqt ichida erishilgan ajoyib taraqqiyotni namoyish etishi bayon qilingan. Qisqa vaqt ichida tumandagi bunday o'zgarishlar maktab va bog'chalarning yangidan qurilishi va zamonaviy tarzda jihozlanishi, tuman markazidan 200 km uzoqlikda joylashgan aholi sog'ligini qayg'urgan holda malakali kadrlar olib kelinayotganligi tuproqqal'aliklar uchun ulkan qulayliklar tug'dirmoqda.

Kichik biznes va yakka tadbirkorlar uchun ham ko'plab imkoniyatlar yaratilib berilmoqda uydan chiqmagan holda aholini band qilish maqsadida chorvachilik, parrandachilik, baliqchilik, kabi ko'plab tarmoqlar yo'lga qo'yilmoqda. Xotin-qizlar bandligini ta'minlash maqsadida tuman hokimligi tomonidan ijtimoiy himoyadagi ayollarga bepul tarzda, tadbirkor ayollarga esa foizsiz kredit subsidiya asosida tikuv mashinalari olib berilmoqda. Aholiga bunday e'tibor qaratish har bitta inson va o'sib kelayotgan yosh qalbida Vatanga bo'lgan muhabbat, o'z kasbiga fidokorona xizmat qiladigan yoshlar yetishib chiqayotgani gavdalanadi.

Albatta, bunday imkoniyatlar yaratib berib, tumanimiz aholisi, shu jumladan biz yoshlarga katta e'tibor qaratayotgan yurt boshimiz Shavkat Miromonovich Mirziyoyevga o'z minnatdorchiligimizni bildirib qolamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Tuproqqal'a tumanining asosiy statistik axborotnomasi.
2. 2022-yilning yanvar-dekabr oylarida iste'mol tovarlari ishlab chiqarish ulushi, foizi.
3. Tuproqqal'a qishloq xo'jaligida ulkan islohotlar [HD sifatda ko'rish](#) @tuproqqala_uz Tuproqqal'a hokimligi axboroti.
4. Tuproqqal'a tumani pasporti ko'rsatkichlari (2023-yil yanvar-dekabr).

